

Openbare samenvatting Migratieradar Tertaal 2 2018

De Migratieradar wordt vanaf deze versie eens per tertaal uitgebracht. Tertaal 2 bevat de maanden mei, juni, juli en augustus. Hiervoor werd de Migratieradar eens per kwartaal uitgebracht.

Aantallen en verdeling van (eerste) asielaanvragen in Nederland en de EU+

Asielaanvragen in Nederland

Het totaal aantal eerste asielaanvragen in Nederland in het tweede tertaal van 2018 is gestegen in vergelijking met dezelfde periode van 2017 (+1.771, +35%) en in vergelijking met het eerste tertaal van 2018 (+1.365, +25%). De meeste asielaanvragen worden door Syriërs (17%) gedaan, gevolgd door Iraniërs, Eritreeërs, Turken en Algerijnen.

Het totaal aantal eerste asielaanvragen van onderdanen uit veilige landen is gestegen vergeleken met een jaar geleden in dezelfde periode (+332, +29%), evenals vergeleken met het tertaal hiervoor (+162, +12%). Hoewel aanvragen van Tunesiërs het meest gestegen zijn vergeleken met dezelfde periode in het voorgaande jaar (+97, +303%), is wel een daling zichtbaar vergeleken met het tertaal hiervoor (-40, -24%).

Het totaal aantal eerste asielaanvragen van onderdanen uit landen die niet geplaatst zijn op de lijst veilige landen van herkomst is zowel gestegen vergeleken met een jaar geleden in dezelfde periode (+1.439, +37%), als vergeleken met het tertaal hiervoor (+1.203, +29%). De eerste asielaanvragen van Turken zijn het meest gestegen vergeleken met dezelfde periode een jaar geleden (+357, +275%) en vergeleken met het tertaal hiervoor (+208, +75%). Alleen de aanvragen van Irakezen dalen ten opzichte van een jaar geleden in dezelfde periode.

Het aandeel alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's) in de asielprocedure in het tweede tertaal van 2018 is gestegen vergeleken met een tertaal eerder (+139, +40%) en vergeleken met een jaar eerder in dezelfde periode (+122, +33%). Eritreeërs zijn de grootste groep AMV's (38%).

Het totaal aantal uitgezette Dublin-claimanten in het tweede tertaal van 2018 is met 27 procent (+782) gestegen vergeleken met het eerste tertaal van 2018 en met 37 procent (+1.008) vergeleken met een jaar geleden in dezelfde periode. De meeste claims worden uitgezet voor Algerijnen (11%), Marokkanen (9%) en Syriërs (8%). Claims worden vooral geregistreerd voor de landen Duitsland (30%), Italië (20%) en Griekenland (8%).¹

Asielaanvragen in de EU+

In mei t/m juni 2018 waren in de EU+ 8 procent minder eerste asielaanvragen vergeleken met een jaar ervoor in dezelfde periode. Er waren echter wel 11 procent meer asielaanvragen vergeleken met februari t/m april 2018. De meeste asielaanvragen werden ingediend in Duitsland, Frankrijk en Griekenland. Asielaanvragen in Italië zijn het sterkst gedaald vergeleken met een jaar eerder (-60%) en de drie maanden ervoor (-9%). Asielaanvragen in Spanje daarentegen zijn sterk gestegen ten opzichte van een jaar geleden (+195%) en de drie maanden ervoor (+53%).

¹ Sinds het arrest van 21 januari 2011 van het EHRM in de zaak M.S.S. tegen België en Griekenland voert Nederland (en andere Europese landen) de Dublin Verordening niet uit richting Griekenland bij asielzoekers met Dublin indicaties Griekenland (Eurodac hit, EU-Vis hit etc.) Met als enige uitzondering indien een vreemdeling in het bezit is van een geldige (reguliere) verblijfsvergunning in Griekenland. Echter, wanneer een asielzoeker een Dublin indicatie Griekenland heeft, wordt er wel een datum claimverzending in INDIGO geregistreerd, terwijl er daadwerkelijk geen claim-uit verzoek aan Griekenland verzonden wordt. Het achterliggende idee van deze registratie is dat er op deze manier wel een inzicht verschaft wordt in het aantal Dublinclaims dat verzonden had kunnen worden naar Griekenland.

Voornamelijk Syriërs, Afghanen en Irakezen deden in mei t/m juli 2018 een eerste asielaanvragen in de EU+.

Turkije

Het totaal aantal eerste asielaanvragen van Turken in 2018 overschrijdt in augustus (769) al fors het totaal aantal asielaanvragen in 2017 (480). Ook Europese cijfers (Eurostat) laten zien dat er een grote toename is van het aantal asielaanvragen van Turken in de EU+. In april en mei 2018 (2.615) zijn 44 procent meer asielaanvragen door Turken in de EU+ gedaan dan in 2017 (1.820). De top 3 ontvangende landen in de EU+ zijn Duitsland, Frankrijk en Griekenland.

Na de winst van Erdoğan bij de presidentiële en parlementsverkiezingen is de macht van de president aanzienlijk vergroot: het ambt van premier is komen te vervallen en de president heeft de bevoegdheid decreten uit te vaardigen om ministeries aan te sturen en ambtenaren te ontslaan zonder goedkeuring van het parlement. In juli 2018 wordt de noodtoestand in Turkije opgeheven, maar tegelijkertijd wordt een nieuwe antiterreurwet aangenomen die wordt gezien als een voortzetting van de noodtoestand. Turkije bevindt zich in financiële crisis na de val van de lira. Vanuit NGO's wordt nog altijd kritiek geuit op militaire operaties van Turkije die als doel hebben de Koerden te verdrijven.

Iran

Het aantal eerste asielaanvragen van Iraniërs in 2018 overschrijdt in augustus (868) al het totaal aantal aanvragen in 2017 in Nederland (718). Europese cijfers (Eurostat) laten zien dat in april en mei 2018 (2.995) ongeveer evenveel eerste asielaanvragen worden ingediend door Iraniërs als in 2017 in dezelfde periode (3.020). Wel is een toename zichtbaar ten opzichte van de twee voorgaande maanden (+430, +17%). De top 3 ontvangende landen is Duitsland, Verenigd Koninkrijk en Griekenland.

De verslechterende economie en de snelle koersval van de Rial leidden in meerdere plaatsen tot economische protesten die een (voorzichtig) politiek tintje kregen (meer dan honderd personen gearresteerd wegens deelname aan de protesten). Ook het (her)invoeren van Amerikaanse sancties maken de economische vooruitzichten niet gunstig.

Jemen

Het aantal eerste asielaanvragen in Nederland van Jemenieten overschrijdt in augustus 2018 (235) al het totaal aantal aanvragen in 2017 (171). Het overgrote deel (80%) van de aanvragen is afkomstig van mannen. Het aantal asielaanvragen in de EU+ van Jemenieten is in vergelijking tot dezelfde periode vorig jaar (april-mei 2017 en april-mei 2018) met 106% (+260) gestegen. De instroom in februari-maart en april-mei 2018 is echter ongeveer gelijk gebleven. Top 3 ontvangende landen zijn Duitsland, Griekenland en Spanje.

Jemenieten verblijven veel in omliggende landen, maar maken geen deel uit van de top tien grootste groepen die over de Middellandse Zee naar Europa reizen.

In Jemen heerst op dit moment de grootste humanitaire crisis ter wereld, waarbij 22 miljoen mensen humanitaire hulp nodig hebben. De Houthis, die de hoofdstad en het grootste deel van het westen van Jemen in handen hebben, vuren regelmatig afstandsruketten af op het zuidelijk deel van Saoedi-Arabië, de Saoedische hoofdstad Riyadh of Saoedische olie-faciliteiten. In september zullen de eerste vredesbesprekingen sinds twee jaar worden belegd om de vrede tussen de door Saoedi-Arabië gesteunde Jemenitische veiligheidstroepen en de Houthis te kunnen waarborgen. In juni 2018 keerde de in ballingschap verkerende president Abdu Rabbu Mansour Hadi voor de eerste keer terug in Jemen, vermoedelijk om zijn positie in het land te versterken.

Venezuela

De (politieke) ontwikkelingen in Venezuela hebben invloed op migratiestromen naar landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden (Aruba en Curaçao) en naar een bijzondere gemeente van Nederland, Bonaire. De instroom van Venezolanen naar Nederland is laag maar lijkt wel toe te nemen.

Het aantal eerste asielaanvragen in Nederland van Venezolanen overschrijdt in augustus 2018 (92 aanvragen) het totaal aantal aanvragen in 2017 (77 aanvragen). De meeste aanvragen (51%) worden ingediend door 18- tot 34-jarigen en 20 procent van de aanvragers is tussen de nul en dertien jaar. Het aantal asielaanvragen in de EU+ van Venezolanen is fors toegenomen (+3.685, +211%) vergeleken met dezelfde periode vorig jaar (april-mei 2017). Spanje ontvangt veruit de meeste Venezolanen (91%), de overige ontvangende landen in de top 3 zijn Italië en Frankrijk.

De instabiele economische situatie heeft de armoede in Venezuela enorm doen stijgen. In mei 2018 wint Maduro de presidentsverkiezingen en begint aan een tweede termijn. Tijdens een speech van Maduro op 4 augustus 2018 zijn explosies te horen, die vermoedelijk veroorzaakt werden door een aanval via drones. Maduro beschuldigt de rechtse partijen, de Colombiaanse en Amerikaanse regering. Naar schatting hebben ongeveer 1,5 miljoen Venezolanen sinds 2014 hun land verlaten. Ongeveer 600.000 bevinden zich in Colombia. In Peru werden de meeste asielaanvragen ingediend, gevolgd door de VS en Brazilië. Peru en Ecuador hebben inmiddels als eis gesteld dat Venezolanen in het bezit dienen te zijn van een geldig paspoort. Veel Venezolanen hebben echter geen paspoort en kunnen het ook lastig verkrijgen.

Overzicht routes en ontwikkelingen

Geregistreerde irreguliere grensoverschrijdingen

Het totaal aantal geregistreerde irreguliere grensoverschrijdingen op de vier hoofdroutes naar Europa in 2018 zijn tot nu toe bijna 41% lager dan in dezelfde periode in 2017. De westelijke Mediterrane Route noteerde op peildatum 31 augustus de hoogste instroom van de vier routes.

- Centraal Mediterrane route: daling (79%) van het aantal geregistreerde irreguliere grensoverschrijdingen. Libië blijft het belangrijkste vertrekland richting Italië, maar het belang van Tunesië als vertrekland is toegenomen.
- Oostelijke Mediterrane route: toename (15%) van het aantal geregistreerde irreguliere grensoverschrijdingen. Top 5 nationaliteiten is hetzelfde als voorgaande periode (Syriërs, Iraakeze, Afghanen en in mindere mate Iraniërs en Pakistanen).
- West-Balkanroute: daling (58%) van het aantal geregistreerde irreguliere grensoverschrijdingen. Er lijkt een verschuiving van routes op de West-Balkanroute naar de zogenaamde Westelijke Corridor. Voornamelijk Afghanen en Pakistanen gebruiken deze route.
- Westelijke Mediterrane route: stijging (263%) van het aantal geregistreerde irreguliere grensoverschrijdingen. De meeste migranten komen uit Guinee, Mali, Marokko, Ivoorkust en Gambia.
- Aankomsten over land vanuit Turkije naar Griekenland: sterke stijging van aantal geregistreerde irreguliere grensoverschrijdingen aan Griekse zijde bij de landsgrens met Turkije. Deze migranten hebben veelal de Turkse nationaliteit (46%).

Belangrijkste socio-politieke ontwikkelingen in de regio's

- Noord-Afrika en Hoorn van Afrika:

De politieke banden tussen Ethiopië en Eritrea lijken hersteld te worden. Welke gevolgen dit heeft voor de vluchtelingenstromen is nog niet goed bekend (waarschijnlijk stagnatie instroom in buurlanden). Asielaanvragen van Tunesiërs stijgen ten opzichte van voorgaand jaar, maar lijken ook weer af te nemen in vergelijking met het voorgaande tertaal. In Libië is er toenemende rivaliteit tussen de verschillende regeringsleiders. De Libische kustwacht onderschept vluchtelingen

en migranten. De weigering van migrantenschepen door Italië resulteert in een afname van instroom van migranten in Italië. In Marokko wordt de militaire dienstplicht opnieuw ingevoerd en wordt gratie verleend aan een grote groep Hirakactivisten. Door het sluiten van de Balkanroute wordt de route via Noord-Afrika steeds populairder. Marokko wordt daarmee ook een transitland. Algerijnse autoriteiten blijven migranten onder onmenselijke omstandigheden uitzetten.

- Midden-Oosten:

De Syrische autoriteiten heroveren steeds meer gebied op oppositiegroeperingen. De verwachting is dat het Syrische leger zich nu gaat richten op de noordelijke provincie Idlib. Turkije heeft een muur gebouwd aan de grens met Syrië, Turkije lijkt dus geen mogelijke vluchtroute meer voor de inwoners van Idlib bij een aanval van het Syrische leger. In Irak en Afghanistan is er sprake van een toename van terugkeerders. In het vorige tertaal was er een sterke toename van het aantal eerste asielaanvragen van Moldaviërs. Recentere cijfers laten echter zien dat de laatste maanden het aantal eerste asielaanvragen van Moldaviërs weer afneemt.

Beleidsontwikkelingen

Europees beleid

Binnen de Europese Unie (EU) zijn verschillende voorstellen gedaan door de Europese Commissie (EC) en zijn een aantal maatregelen getroffen. In 2015 heeft de EU een EU-Nood Trustfonds voor Afrika opgericht. Dit noodfonds heeft onder andere als doel om oorzaken van onregelmatige migratie aan te pakken. In de afgelopen periode heeft de EC een aantal aanvullende projecten en programma's goedgekeurd. Daarnaast heeft de EC in het voorstel voor de langetermijnbegroting voor de periode 2021-2027 gepleit voor een verdrievoudiging van het budget voor migratie en grensbeheer naar een totaal van €34,9 miljard. Op 28 juni vond er een bijeenkomst plaats van de Europese Raad in Brussel. De leiders van de EU-lidstaten hebben geconcludeerd dat: 'het EU-beleid inzake migratie alleen goed kan functioneren als het gebaseerd is op een alomvattende migratieaanpak'. Hieronder vallen een aantal maatregelen die zich richten op de verschillende Middellandse zeeroutes en de ontwikkeling van het concept ontschepingsplatforms.

Nederlands beleid

Op 18 mei 2018 heeft het Ministerie van Buitenlandse Zaken de beleidsnota voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BHOS) gepresenteerd. De beleidsnota heeft als één van haar doelstellingen om de opvang van vluchtelingen en ontheemden in de regio te verbeteren en irreguliere migratie tegen te gaan.

Beleid EU-lidstaten

De Duitse regering heeft in augustus akkoorden gesloten met Spanje en Griekenland. Begin september heeft Duitsland ook een voorlopig akkoord gesloten met de Italiaanse regering. Met de bilaterale akkoorden is afgesproken dat Duitsland asielzoekers binnen 48 uur kan terugsturen naar het eerste land van aankomst. De akkoorden moeten het proces van terugsturen versnellen.